

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Люблянська школа бізнесу (Словенія)
Краківський економічний університет (Польща)

VIII Міжнародна науково-практична конференція

“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ: РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”

10 квітня 2026 р.

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку (м. Одеса)
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Люблянська школа бізнесу (Словенія)
Краківський економічний університет (Польща)**

**УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ**

**MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC
TRANSFORMATIONS OF BUSINESS PROCESSES:
REALITIES AND CHALLENGES**

**Тези доповідей
VIII Міжнародної науково-практичної конференції**

10 квітня 2026 р.

**Мукачево
2026**

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від 22 квітня 2026 року)*

У66

Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 10 квітня 2026 р.). /ред. кол.: Л.І. Капітан (гол. ред.) та ін. - Мукачево: МДУ, 2026. – 221 с.

Відповідальний за випуск:

Анжела ЛИЗАНЕЦЬ - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

Технічний редактор:

Катерина ПУГАЧЕВСЬКА - кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

Редакційна колегія: Капітан Л.І. - д-р іст. наук, професор (голова); Проскура В.Ф. - д-р екон. наук, професор; Феєр О.В. - канд. екон. наук, доцент; Гоблик-Маркович Н.М. - канд. екон. наук, доцент; Джунковська К.С. - канд. екон. наук, ст. викладач; Микуланинець С.І. - канд. екон. наук, ст. викладач; Шашовець Й.П. – канд. екон. наук, ст. викладач; Попович О.П. - PhD., ст. викладач.

У збірнику подано матеріали досліджень VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики», що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету. У збірнику розглянуто актуальні проблеми та тенденції управління господарськими процесами в умовах глобальних змін і нестабільності. Особливу увагу приділено питанням адаптації підприємств і регіонів до сучасних соціально-економічних викликів, зокрема цифровізації, інтеграційних процесів, воєнних ризиків та трансформації ринкових механізмів. У збірнику висвітлено теоретичні та прикладні аспекти управління господарськими процесами, інноваційного розвитку, підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, а також забезпечення сталого розвитку. Представлені результати наукових досліджень і практичні рекомендації можуть бути корисними для науковців, викладачів, здобувачів освіти, представників бізнесу та органів державного управління.

Матеріали подано в авторській редакції. Оргкомітет конференції вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є беззаперечними. Разом з тим вважаємо можливим їхню публікацію з метою обговорення. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

*Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету
за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari/>*

© Мукачівський державний університет, 2026
© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму, 2026

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

VUKASOVIĆ T., LYZANETS A. DIGITAL TRANSFORMATION AS A DRIVER OF GLOBAL ECONOMIC GLOBALIZATION	8
AŠKERC ZADRAVEC K., PUGACHEVSKA K. FORMATION OF A NEW PARADIGM OF STATE ECONOMIC POLICY IN THE CONTEXT OF GLOBAL TRANSFORMATIONS	10
ІВАНОВ Ю., ШЛИКОВА В. АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ЄС В СФЕРІ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ	11
КАПЛІЙ Т. ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ НІМЕЧЧИНИ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ	14
ЛЮБИЦЕВА О., СИРОВЕЦЬ С., ЛУЖАНСЬКА Т. ВІЗІЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СТРАТЕГІЧНА МЕТА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	17
ЛУЖАНСЬКА Т., ІЛЬТЮ Г., ТУРЯНИЦЯ А. ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	20
ЛИЗАНЕЦЬ А., ПРИГУЛА В. ВПЛИВ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ НА КАДРОВУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	23
МАТВІЙЧУК Л., ЛЕПКІЙ М., ЛУЖАНСЬКА Т. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ ТА ЕКОНОМІКА ВОЄННОГО ЧАСУ	26
МОСКАЛЮК С., МЕТІЛЬ Т. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ	30
ПАПП В., БОШОТА Н., ЛУКАВЕЦЬКА В. РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	32
ПОЛЯКОВА О. ЕКОІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ ЗЕЛЕНОЇ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ	35
ПАСЄКА С., МАРАКСІНА С. РОЗВИТОК ГОТЕЛЬНИХ МЕРЕЖ В УКРАЇНІ	38
РОСОЛА У., РОСОЛА А. ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА У ВИМІРІ ВОЄННОГО СТАНУ	41
РОМАНЮК Р. АНАЛІЗ РИНКУ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВІЙНИ	43
ЧЕРНИЧКО Т., ЦОГЛА С. ДЕМОГРАФІЧНІ ВИКЛИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	45

СЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМИ ПРОЦЕСАМИ

БОСТАН В., МЕТІЛЬ Т. СТРАТЕГІЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА СТРИМУВАННЯ УРБАНІЗАЦІЇ	48
ВЕРЕЦЬКИЙ Д. МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	50
ДЖУНКОВСЬКА К., МАЙСАК В. УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО РИНКУ ЄС	52
ДОНЧЕНКО О. ІНСТИТУЦІЙНІ ТА ЦИФРОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	54

інноваційні рішення (впровадження Industry 4.0, цифрових платформ управління). Четвертий етап включає ресурсне забезпечення моделі: залучення інвестицій (у тому числі міжнародних донорських програм), розвиток людського капіталу та партнерств. П'ятий етап — практична реалізація заходів із постійним моніторингом ключових показників ефективності (KPI) та ризиків, що забезпечує оперативне коригування управлінських рішень. Завершальний етап передбачає оцінку результативності впровадженої моделі та її інституціоналізацію як елементу довгострокової стратегії сталого розвитку підприємства в умовах відновлення економіки України.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки. По-перше, зарубіжний досвід АКУ засвідчує, що успішне антикризове відновлення промислових підприємств можливе лише за умови поєднання ринкових механізмів реструктуризації з активною державною інституційною підтримкою. По-друге, для України найбільш адаптивним є гібридний підхід, що поєднує елементи польської трансформаційної моделі (поетапна приватизація та галузеві програми), механізм DIP-фінансування за зразком американської Chapter 11 та превентивний правовий захист за аналогією із германським StaRUG. По-третє, реалізація адаптованих моделей АКУ потребує невідкладного оновлення Кодексу України з процедур банкрутства, запровадження інституту антикризового управляючого (turnaround manager) та формування спеціалізованого фонду промислової реструктуризації за участі міжнародних донорів.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Промисловість України у 2022–2023 роках : статистичний збірник. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2026).
2. Kyiv School of Economics. *Ukraine Recovery Tracker: Industrial Sector Assessment*. Kyiv, 2024. URL: <https://kse.ua/ua/recovery-tracker> (дата звернення: 12.03.2026).
3. Терещенко О. О. *Фінансова санація та банкрутство підприємств : підручник*. Київ : КНЕУ, 2022. 412 с.
4. Slatter S., Lovett D., Barlow L. *Leading Corporate Turnaround: How Leaders Fix Troubled Companies*. Chichester : Wiley, 2006. 288 p.
5. Pearce J. A., Robbins D. K. *Toward Improved Theory and Research on Business Turnaround*. *Journal of Management*. 1993. Vol. 19, No. 3. P. 613–636. DOI: <https://doi.org/10.1177/014920639301900306>.

УДК 338.486

ВАСИЛЬ ПАПП

доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту,
управління економічними процесами та туризму,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

НЕЛЯ БОШОТА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанної та музейної справи,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

ВІКТОРІЯ ЛУКАВЕЦЬКА

здобувачка вищої освіти спеціальності “Туризм”,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Міжнародний туризм у країнах Європейського Союзу виступає одним із ключових секторів економіки, який забезпечує вагомий внесок у формування валового внутрішнього

продукту, створення робочих місць та розвиток зовнішньоекономічних зв'язків. Туристична індустрія формує значні валютні надходження, сприяє збалансуванню платіжного балансу та виступає важливим чинником економічної стабільності багатьох країн ЄС, особливо тих, де туризм є пріоритетною галуззю. Європейський Союз традиційно залишається одним із провідних туристичних регіонів світу, що щорічно приваблює сотні мільйонів туристів завдяки унікальному поєднанню культурної спадщини, історичних пам'яток, природного різноманіття, розвиненої транспортної та туристичної інфраструктури, а також високого рівня якості обслуговування.

У сучасних наукових дослідженнях значна увага приділяється різним аспектам функціонування та розвитку туристичного ринку Європейського Союзу як важливого чинника економічного зростання та інтеграційних процесів. Так, Габчак Н. розглядає європейський туристичний ринок у геопросторовому та типологічному вимірах, акцентуючи увагу на його структурній диференціації та регіональних особливостях розвитку [1]. Кривоберець М.М., Сичов О.В. та Башинська М.І. підкреслюють роль інноваційного розвитку ЄС як ключового чинника модернізації туристично-рекреаційної сфери України у повоєнний період [2]. Мамотенко Д. і Бут Т. аналізують стратегічні орієнтири розвитку екологічного туризму в ЄС, наголошуючи на важливості сталого використання природних ресурсів [3]. Нікітін О.А. та Долинська О.О. досліджують сучасні організаційні підходи до розвитку круїзного туризму, що є важливим сегментом європейського туристичного ринку [4]. Олійник О. і Семендяк В. акцентують увагу на взаємозв'язку статистичних показників туризму з мотивацією персоналу в індустрії гостинності, підкреслюючи значення людського капіталу [5]. Терещук М.М. визначає правові орієнтири функціонування туристичної галузі в ЄС в умовах глобалізації [6], тоді як Хомюк Н.Л. розглядає транскордонний туризм як ефективний інструмент інтеграції прикордонних територій України та Європейського Союзу [7]. Узагальнення наукових підходів свідчить про комплексний характер розвитку туристичної індустрії ЄС, який поєднує інноваційність, сталий розвиток, правове регулювання та інтеграційні процеси.

Метою дослідження є визначення ролі міжнародного туризму в економічному розвитку країн Європейського Союзу, аналіз його впливу на основні макроекономічні показники та обґрунтування перспектив подальшого розвитку туристичної галузі в умовах сучасних викликів.

Туристична діяльність у країнах ЄС виконує мультиплікативну функцію, стимулюючи розвиток суміжних галузей економіки, зокрема транспорту, готельно-ресторанного бізнесу, торгівлі, будівництва, сфери розваг і креативних індустрій. Вона сприяє активізації внутрішнього попиту, підвищенню ділової активності та залученню інвестицій у розвиток інфраструктури й туристичних об'єктів. Особливо важливою є роль туризму у підтримці малого та середнього бізнесу, який становить основу туристичної екосистеми ЄС і забезпечує гнучкість та інноваційність галузі. Крім того, міжнародний туризм сприяє посиленню міжрегіональної інтеграції, розвитку транскордонного співробітництва та формуванню єдиного туристичного простору, що відповідає стратегічним цілям Європейського Союзу щодо сталого розвитку.

Важливим аспектом є вплив міжнародного туризму на зайнятість населення, оскільки туристична індустрія формує значну кількість робочих місць. Безпосередньо зайнятість створюється у сфері гостинності – готелях, ресторанах, туристичних агентствах, екскурсійних бюро, транспортних компаніях, а також у сфері організації дозвілля та розваг. Водночас опосередкований ефект проявляється у зростанні зайнятості в суміжних галузях – будівництві, сільському господарстві, торгівлі, культурній сфері, виробництві сувенірної продукції. Туризм сприяє розвитку гнучких форм зайнятості, включаючи сезонну роботу, часткову зайнятість і самозайнятість, що є важливим для регіонів із обмеженими можливостями працевлаштування.

Міжнародний туризм також відіграє значну роль у розвитку інфраструктури та залученні інвестицій, виступаючи каталізатором модернізації територій. Розбудова транспортної інфраструктури (аеропорти, залізниці, автомобільні дороги), готельного господарства, рекреаційних об'єктів і туристичних кластерів сприяє підвищенню доступності та привабливості туристичних дестинацій. Інвестиції в туристичну інфраструктуру мають довгостроковий мультиплікативний ефект, оскільки стимулюють розвиток інших секторів економіки та підвищують якість життя місцевого населення. Крім того, туристичний сектор виступає важливим середовищем для впровадження інновацій, зокрема цифрових технологій управління дестинаціями, електронних систем бронювання, smart-рішень у сфері транспорту та сервісу, а також сучасних маркетингових інструментів просування туристичних продуктів на міжнародному ринку.

Сучасний розвиток міжнародного туризму в ЄС характеризується впливом таких ключових тенденцій, як цифровізація, орієнтація на сталий розвиток та трансформація споживчих уподобань. Активно впроваджуються інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують підвищення якості обслуговування, персоналізацію туристичних пропозицій та ефективне управління туристичними потоками. Водночас зростає попит на екологічно відповідальний туризм, культурно-пізнавальні маршрути, автентичні локальні продукти та індивідуалізовані туристичні послуги. Країни ЄС активно реалізують політику сталого туризму, яка передбачає збереження природних ресурсів, мінімізацію екологічного навантаження та підтримку культурної спадщини, що сприяє формуванню довгострокових конкурентних переваг.

Разом із тим туристична галузь Європейського Союзу зазнає впливу глобальних викликів, що зумовлює необхідність підвищення її стійкості та адаптивності. У відповідь на ці виклики країни ЄС впроваджують комплексні антикризові стратегії, спрямовані на диверсифікацію туристичних продуктів, розвиток внутрішнього туризму, цифрову трансформацію галузі та посилення міжрегіональної та транскордонної співпраці. Особлива увага приділяється формуванню безпечного туристичного середовища, підвищенню якості сервісу та розвитку інноваційних моделей управління туристичними дестинаціями.

Отже, міжнародний туризм є одним із ключових факторів економічного розвитку країн Європейського Союзу, який забезпечує зростання валового внутрішнього продукту, підвищення рівня зайнятості, активізацію інвестиційної діяльності та розвиток інфраструктури. Подальший розвиток туристичної індустрії в ЄС залежить від здатності ефективно реагувати на сучасні виклики, впроваджувати інноваційні підходи, посилювати інтеграційні процеси та забезпечувати збалансований і сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Габчак Н. *Європейський туристичний ринок: геопросторові та типологічні виміри. Економіка та суспільство. 2025. №77. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-40>*
2. Кривоберець М.М., Сичов О.В., Башиньська М.І. *Інноваційний розвиток ЄС як чинник відновлення та модернізації туристично-рекреаційної сфери України у поствоєнний період. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2025. №47. С. 655-663.*
3. Мамотенко Д., Бут Т. *Аналіз екологічного туризму Європейського Союзу: стратегічні орієнтири розвитку. Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. 2025. №3(33), С. 10-27.*
4. Нікітін О.А., Долинська О.О. *Сучасні організаційні методи розвитку круїзного туризму в країнах ЄС. Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України: тези доповідей III Міжнародної наук.-практ.*

конф., 12 листопада 2025 року, м. Харків. Частина 2 / Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Харків, 2025. С. 74–78.

5. Олійник О., Семендяк В. Зв'язок статистики туризму з мотивацією персоналу в сфері гостинності: європейський досвід. *Економіка та суспільство*. 2025. №79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-186>

6. Терещук М.М. *Індустрія туризму в умовах глобалізації: правові орієнтири Європейського Союзу. Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі: тези доповідей IV Міжнар. наук.-практ. конф. (ДБТУ, 4 листопада 2025 р.)*. Харків, 2025. С. 324–325.

7. Хомюк Н.Л. *Транскордонний туризм як інструмент інтеграції прикордонних територій України та ЄС. Виклики для туристичного бізнесу в Україні: європейська практика: тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції (15-16 травня 2025 р.)*. Львів, 2025. С.72–74.

УДК 502.131.1:338.45(477)

ОЛЬГА ПОЛЯКОВА

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України,
м. Харків, Україна

ЕКОІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ ЗЕЛЕНОЇ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Екоіндустріальні парки (ЕІП) – це відносно новий тип індустріальних парків, який почав активно розвиватися у світі на тлі зростаючих кліматичних, енергетичних, екологічних і соціальних викликів.

У 2019 р. UNIDO започаткувала і почала реалізацію першої фази програми розвитку екоіндустріальних парків Global Eco-Industrial Parks Programme (GEIPP). Програма є продовженням понад 30-річного просування UNIDO принципів ресурсоефективності, чистого виробництва у промисловості й індустріальних парках. Серед шести країн, у яких почали реалізовуватися пілотні проєкти, була і Україна. У 2024 р. почалася друга фаза, яка передбачає поширення на інші країни і спрямована на підтримку впровадження ЕІП у політику індустріального розвитку здебільшого в країнах, що розвиваються [1].

Концепція екоіндустріального парку передбачає створення циркулярного індустріального простору, у якому завдяки ефективному менеджменту забезпечується краще використання і ре-використання енергії, води і відходів. Досягненню ефективності сприяє близьке розташування підприємств. Екоіндустріальні парки поєднують цілі індустріального розвитку з вимогами зеленої економіки. На відміну від індустріальних парків, у рамках яких можуть генеруватися як позитивні, так і негативні екологічні впливи, екоіндустріальні парки спрямовані на сталий, інклюзивний індустріальний розвиток. Циркулярність в еко-індустріальних парках забезпечується завдяки індустріальному симбіозу, тобто співпраці декількох підприємств на взаємовигідних умовах щодо використання відходів, спільного користування обладнанням і ресурсами.

Україна стала другою після Китаю країною у світі, де введено стандарт екоіндустріального парку. Національний стандарт розроблений на основі міжнародної рамки вимог до екоіндустріальних парків, яка включає вимоги до ефективності менеджменту парку, екологічної, соціальної й економічної ефективності, а також відповідність національним та місцевим нормам [2]. Крім цього, UNIDO розробило цілу низку інструментів на допомогу країнам та індустріальним паркам, які мають намір

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>